

ХАРКІВСЬКОМУ ТРАКТОРНОМУ ЗАВОДУ – 80 РОКІВ. ЙОГО ІСТОРІЯ ТА РОЗВИТОК

*Не діези цвітуть, не бемолі, -
то залізо залізо гризе,
то в колишньому дикому полі
корпусами стає ХТЗ.*

*Над верстатами бризками крові
іскри кричі, електрики спів...
і з конвеєра сходять готові
трактори для колгоспних ланів.*

Володимир Сосюра

Що потрібно для того, щоб виростити високий врожай? Родючі і ретельно оброблені ґрунти, якісний посівний матеріал, сприятливі погодні умови, дотримання агротехнічних термінів, відсутність бур'янів і комах-шкідників... Все це так. Але без техніки, навіть маючи першокласне насіння і ідеальні для землеробства погодні умови, отримати хороший врожай неможливо.

Перші креслення об'єктів майбутнього гіганту були зроблені на початку травня 1930 року, тоді ж з'явилася можливість приступити до будівельних робіт. А взагалі Харківський тракторний завод був збудований та змонтований за п'ятнадцять місяців. 1 жовтня 1931 року о 13 годині 5 хвилин під урочисті звуки гімну та вітальні вигуки з механоскладального цеху виїхав яскраво-червоний трактор, - первісток СХТЗ 15-30. За кермом сиділа одна з кращих ударниць Тракторобуду Маруся Бугайова. Через 10 хвилин з конвеєра зійшов другий трактор. Харківський тракторний приступив до роботи.

Трактор СХТЗ 15-30

Цей трактор був розроблений на основі конструкції одного з найкращих тракторів того часу «Інтернешнл 15/30», який випускався американською компанією «International Harvester».

Випуск тракторів збільшувався, і в 1935 році - з конвеєра зійшов 100-тисячний, а в 1936 році - 150-тисячний трактор.

З 1937 по 1949 рік завод випускав гусеничний трактор СХТЗ-НАТІ потужністю газового двигуна 52 кінських сил. Ця машина випускалася в евакуації в роки воєнного лихоліття в місті Рубцовське Алтайського краю.

Мало хто знає, що перший в СРСР зразок компресійного побутового холодильника ХТЗ-120 був виготовлений в 1937 році на Харківському тракторному заводі. Корисний об'єм ХТЗ-120 становив 120 л. Апарат був оснащений герметичним компресором, найнижча температура на середній полиці була -3°C, а в випарнику - до -20°C. Внутрішній об'єм холодильника висвітлювався електролампочкою, що автоматично включалася при відкриванні дверей. Налагодити виробництво нового холодильника було складно. Тому перший серійний ХТЗ-120 був випущений тільки в кінці 1939 року. У 1940 році їх було виготовлено вже 3500 одиниць. Подальший розвиток виробництва було перервано Великою Вітчизняною війною.

Станом на 1940 р. ХТЗ являв собою гігант тракторобудування, його було оснащено за останнім словом техніки. Він випускав за рік 40 тисяч гусеничних тракторів, серед яких 10 тисяч газогенераторних.

З вересня по жовтень 1941 року, випускалися легкі танки Т-16 (ХТЗ-16).

У 1942 році на Алтайському тракторному заводі, випущений перший трактор.

Після визволення Харкова у 1944 році налагоджено випуск тракторів.

З 1949 року ХТЗ, відроджений з руїн, перейшов до випуску дизельного трактора ДТ-54, який здобув заслужену славу безвідомного трудівника на хлібних нивах всіх регіонів СРСР.

У цей же час, вперше в практиці вітчизняного тракторобудування, на ХТЗ розпочато випуск колісного садово-городнього трактора, створеного конструкторами заводу. Відомі далеко за межами України трактори ДТ-14, ДТ-20, Т-25 були широко затребувані на п'яти континентах планети і здобули почесну нагороду - міжнародний торговий приз «Золотий Меркурій».

У 1967 році з конвеєра ХТЗ зійшов мільйонний трактор - Т-74 модернізована модель ДТ-54.

У 70-і роки завод, подолавши беззупинки виробництва реконструкцію, успішно перейшов до випуску енергонасичених тракторів класу 3 тонни - трактора Т-150 у гусеничному та колісному виконанні. Енергодинамічні показники цих тракторів у 1973 році в штаті Небраска (США) стали кращими на порівняльних випробуваннях машин свого класу.

1994 рік - Завод перетворено у відкрите акціонерне товариство.

За 2003-2006 роки відбулася триразова зміна власника заводу.

За 80 років роботи в цехах підприємства було виготовлено близько трьох мільйонів тракторів. Серед усіх тракторних заводів колишнього СРСР ХТЗ - єдиний завод, із воріт якого виходили моделі тракторів всіх існуючих класів - від маленьких садово-городніх потуж-

ністю 8 кінських сил і до потужних 190 сильних - гусеничних і колісних.

Сьогодні досвідчений колектив робітників і фахівців ХТЗ розвиває й дбайливо підтримує в робочому стані потужну виробничу базу з випуску сучасних машин підвищеного технічного рівня.

Серед них енергонасичені колісні трактори загального призначення: ХТЗ-17221 (з каркасною кабіною) і ХТЗ-17222 (із металопластиковою обшивкою нового дизайну), Т-150-К-09 (машина, широко відома своєю універсальністю та економічністю). Трактори оснащені надійними дизелями ярославського моторного заводу. Відповідає всім вимогам сільських робітників (особливо на буряковій ниві) орно-просапний трактор ХТЗ-16131 із двигуном Deutz. Затребуваним у сільському господарстві та в промисловості залишається маневрений колісний навантажувач ХТЗ-156.

Завод продовжує випускати енергонасичені гусеничні трактори - відомий і широко випробуваний ХТЗ-150-05-09, а також нову модернізовану машину ХТЗ-181, що оснащені ярославськими двигунами.

З 2007 року лінійка «ХТЗ» розширена першим дорожно-будівельним бульдозером ТС-10. Перша партія машин цієї серії продана підприємствам Білорусі, Російської федерації та інших держав.

На сьогоднішній день все більше значення набуває не тільки виробництво нових моделей тракторів, а й їхній подальший супровід - передпродажне, гарантійне та сервісне обслуговування. У 2005 році заводом на Україні була створена дилерська мережа. З січня 2006 року реалізація продукції здійснюється через ексклюзивного дистриб'ютора заводу ТОВ «Торговий дім» ВАТ «Харківський тракторний завод», що має дилерську мережу на території країн Близького Зарубіжжя.

У сучасних тракторах ХТЗ набувають широке застосування механотронні системи керування націпним механізмом та іншими системами.

В останні роки на базі навчально-виробничого центру ХНТУСГ імені Петра Василенка проводиться свято «День механіка», однією зі складових якого є обмін науково-технічною інформацією вчених та виробничників у галузі механізації виробництва сільськогосподарської продукції. Традиційно колектив заводу ХТЗ бере участь у науково-практичному семінарі «Технічний прогрес в АПК», у цьому році про інноваційні розробки доповідав головний інженер Шаповалов Ю.К. На семінарі було прийнято рішення щодо продовження спільної діяльності у сфері випробувань нових гусеничних тракторів ХТЗ на базі університету. Планується проведення випробувань колективами кафедр ННІ МСМ двох гусеничних тракторів ХТЗ - 200 і ХТЗ - 201 на 2011-2012 роки. В програмі проведення свята діє виставка сучасної техніки, де були представлені сучасні трактори ХТЗ-17221-09 і ХТЗ-16131 виробництва ПАТ «ХТЗ».

Трактори VAT «ХТЗ»

Робочі обговорення Шاپовалова Ю. К., Подгаєцького А.А., Харченка С. О., Рувьова В.М.

Завод з упевненістю дивиться в завтрашній день. На підприємстві триває масштабна реструктуризація, паралельно з якою витримується курс на модернізацію тракторів, які випускаються. До 2016 року ХТЗ планує випускати більше тридцяти моделей тракторів. А щоб втілити плани у життя, харків'яни позначили для себе основні пріоритети. Одним із головних своїх завдань, ХТЗ вважає розширення сімейства тракторів у межах тягових класів з одночасним наданням їм нових функціональних можливостей, що забезпечить економічну

механізацію робіт у різних природно-кліматичних і виробничих умовах.

Крім цього, в найближчому майбутньому на Харківському тракторному заводі створити і впровадити у виробництво базові моделі нових тракторів підвищеної до 220 к. с. потужності і високого ступеня уніфікації з урахуванням сучасних споживчих якостей (мінімальна питома витрата палива, максимальна надійність за показниками безвідмовності, підвищена навісоспроможність, покращені умови праці оператора та ін.).

У планах харківських тракторобудівників впровадження у виробництво базових моделей тракторів нового покоління потужністю 300-500 к. с., оснащених електронними системами управління як окремими агрегатами, так і трактором в цілому, не поступаються світовому рівню і дозволяють використовувати трактор у сучасних швидкісних широкозахватних агротехнологіях.

Ще одним із сьогоднішніх пріоритетів ХТЗ є забезпечення плідного корпоративного співробітництва з виробниками сільськогосподарських знарядь для оптимального формування агрегату «трактор - сільгоспмашина».

Поширену фразу «Успіх - справа техніки» сьогодні нашому хліборобові потрібно сприймати в буквальному сенсі, тому що від ступеня ефективності використовуваної сільськогосподарської техніки залежить собівартість кінцевого продукту. Прагнення до її зниження - шлях до ефективного господарювання та розвитку України.

Антощенко Віктор Михайлович,
заступник директора ННІ МСМ
Шаповалов Юрій Костянтинович,
головний інженер по перспективних
тракторах ХТЗ